

Mehdiyeva Aygün Elxan qızı, Məmmədova Aynur İbrahim qızı⁹
ANTROPONİMLƏRİN TƏDQIQI

Dildə mövcud olan hər şeyin adı vardır. Adsız cəmiyyətdə nə canlı, nə də cansız varlıqlar mövcud deyildir. Dildə əşya və hadisələri bir-birindən fərqləndirən söz qrupuna ad deyilir.

Onomastika dilin leksik tərkibindəki xüsusi adların toplusudur. Onomastikadan bəhs edən dilçilik şöbəsi isə onomalogiya adlanır. Onomastikanın bir yarımşöbəsi olan antroponimlər şəxs adlarını öyrənir. Dilçilikdə antroponimləri öyrənən onomalogiya yarımşöbəsi antroponimya adlanır. Antroponim-yunan mənşəli antropos (insan) və onoma (ad) sözlərinin birləşməsindən əmələ gəlmişdir. Bu terminin mənası şəxs adı deməkdir. Tədqiqatlarda antroponim termini müxtəlif mənələrdə işlənir. Bəzən antroponim dar mənədə götürülüb, onu ancaq şəxs adı və familiyanı əhatə etdiyi göstərilir. Belə təsəvvür düzgün deyildir. Çünki antroponim terminin semantik tutumu çox geniş və əhatəlidir. A.Qurbanov yazır: "Dildə mövcud olan xüsusi adların cəmi onomastikanı təşkil edir. Deməli, onomastika hər hansı bir dildəki xüsusi adların məcmusudur. Məsələn, Azərbaycan dilinin onomastikası, özbək dilinin onomastikası, türkmən dilinin onomastikası və s. (17, s. 11).

Antroponimlər insan cəmiyyəti yarandığı gündən bir qədər sonra dilin yaranması, yeni ünsiyyətlə bağlı olaraq meydana gəlmişdir. Bəşəriyyətin yaranması və inkişafı ilə əlaqədar olaraq antroponimsiz keçinmək mümkün olmamışdır. Şifahi və yazılı mənbələrimizdə mövcud olan xüsusi adlar həmin fikri təsdiq edir.

Antroponimlərin öyrənilməsi, tədqiq olunması dilçi alimlərin həmişə diqqət mərkəzində olmuş, bu barədə məqalələr, elmi əsərlər yazılmışdır.

Türk mənşəli antroponimlərin tədqiqi bir sıra rus alimlərinin, Avropalı türkoloqların diqqət mərkəzində olmuşdur.

Türkologiyada türk mənşəli antroponimlərinin tədqiqi tarixi Mahmud Kaşğarın "Divani lüğət-it türk" (XI əsr) əsəri ilə başlayır. Bu ensiklopedik əsərdə şəxs adları, apelyativlərin antroponimlərə çevrilməsi səbəbləri və s. təhlil süzgəcindən keçirilmişdir (10).

Ə.Tarıverdi "Qədim türk mənbələrində yaşayan şəxs adları" kitabında M.Kaşğarının əsərində işlənən türk mənşəli bəzi şəx adlarının izahını vermişdir. *Kılıç xan*. Bu atalar sözündə də işlənmişdir; *koş kılıç* kinka sığmas=qoşa qılınc qana sığmaz. Bununla xaqaniyyə xanlarına ad verilərək "*Kılıç xan*" deyilir ki, düşündüyü, qurduğu işlərdə qılınc kimi kəsib atan xaqan deməkdir; *Köl Bilgə - Uyğur* xanına "*Köl Bilgə xan*" ləqəbi verilir, çünki "*kamalı göl* kimi, *göl* qədər deməkdir. Burada ağılın çoxluğunu göstərmək üçün o, gölə bənzədilmişdir. *Tonqa-bəbir*. Qaplan cinsindən bir heyvandır. Fili öldürür. Uşaqlara buna bənzər adlar çox qoyulur. Əfrasiyabın əsl türk adı "*Tonqa Alp Ər*"dir, "*bəbir kimi*" qüvvətli, *igid adam* deməkdir. *Bəktur*-kişi adıdır. Əsl bəkturbərk dayan formasındadır. Onlarla xüsusi adların təhlilini verməsi onomastik vahidlərin qədim tarixə malik olduğunu bir daha təsdiq edir (12, s. 9).

Rus şərqşünası V.A.Qordlovski ilk dəfə olaraq türk xalqlarının antroponimlərini sistemli şəkildə tədqiq etmişdir. Onun 1910-cu ildə yazdığı "Uşağın doğulması və onun tərbiyələndirilməsi" məqaləsi antroponimikaya aiddir. Əsərdə uşağın doğulması, adlandırılması və tərbiyəsi ilə əlaqədar olan adət-ənənələrə dair maraqlı fikirlər söyləmişdir. Gələcək körpəyə ad seçilməsi ilə bağlı əsərdə belə bir fikir vardır: "Əgər kiminsə əvvəlki uşaqları vəfat edərsə, onda dünyaya gələn növbəti körpəni oğlan uşağı olsa, Dursun, qız uşağı olmuş olsa, Yetər adlandırırlar". 1911-ci ildə müəllifin bu mülahizələrinə qarşı N.A.Samoylovic öz münasibətini bildirir, bu da V.A.Qordlevski tərəfindən ikinci bir əsərin "Osmanlılarda şəxs adlarına dair" yazılmasına səbəb olur (17). Əsərin əvvəlində V.A.Qordlevski müasir türk antroponimiyasında qədim türk şəxs adlarının mövqeyini izah edir. Müəllif Toğrulbəy, Tay, Ay, Gündüz, Qaraquş və s kimi şəxs adlarının işlədilməsinin qədim totemist baxışlar ilə əlaqədar olduğunu göstərir. V.A.Qordlevski xristianlarda işlədilən təqvim adları ilə müsəlman təqvimini müqayisə edərək göstərir ki, xristianlarda müqəddəs şəxsin doğulduğu günə müvafiq gələn gündə anadan olmuş körpə həmin şəxsin adı ilə adlandırılırdı, müsəlmanlarda isə müqəddəs ay və gecələrdə doğulmuş uşaqları müvafiq gün və ay adları ilə adlandırırlar. Mövlud, Rəcəb, Şaban, Ramazan, Məhərrəm və s. bu tipli adlardır. V.A.Qordlevski həmin əsərdə ləqəbləri aşağıdakı kimi qruplaşdırır:

1. Mənşələrinə görə: a) milliyəti əks etdirən ləqəblər: Gürcü Əhməd, Ərəbzadə, Tatar və s., b) ərazini əks etdirən ləqəblər:
2. Əlamətlərə görə : a) şəxsin saç və gözlərinin rənginə görə verilən ləqəblər: Sarı İsmayıl, Qaragöz Məhəmməd və s., b) şəxsin görünüşü və yerinə görə: İynəbəy, Sərcəbəy, Apış Əhməd və s., c) şəxsin cismani nöqsanlarına görə: Altıbarmaq, Topaloğlu, Kosa Əlipaşa və s.
3. Şəxsin xarakterik məşğuliyyət və meylinə görə verilən ləqəblər: Dəli Məhəmməd, Qoç Məhəmməd və s. Şəxsin məşğuliyyət və yaxud vəzifəsinə görə verilən ləqəblər: Fateh Məhəmməd, Müəllim Nağı və s.
4. İctimai vəziyyətinə görə: Kürdoğlu, Civizadə və s.
5. Tarixi ləqəblər: Minpara Əhmədpaşa, İyirmi səkkiz Məhəmməd Çələbivə s.

Osmanlılarda xüsusi adlar onomastikası əsərində türk dilində işlədilən şəxs adları, adların mənşəyi, ləqəblər və s. haqqında danışılır, şəxs adlarının əmələ gəlməsi və inkişaf tarixini iki dövrlə əlaqələndirir:

- a) Qədim dövrlərdən başlayaraq islam dininin, müsəlmanlığın meydana gəlməsinə qədər olan dövrdə mövcud olan adlar;

⁹ BDU-nun Filologiya fakültəsi İngilis dili (təbiət fakültələr üzrə) kafedrasının müəllimləri huseynov2004@bk.ru . avgun.mehdiyeva.80@inbox.ru

b) İslam dininin yayılmasından sonra yaranan adlar.

İslamaqədərki dövrdə uşaqları pis qüvvələrdən, bədbəxt hadisələrdən, vaxtsız ölümlərdən qorumaq üçün onlara Dursun, Yaşar, Satılmış. Durmuş və s. adları verilir. İslam dininin yayılması ilə əlaqədar ad sistemində də böyük dəyişikliklər baş vermiş, peyğəmbərlərin, imamların, müqəddəs şəxslərin adları geniş işlənmə dairəsi qazanmışdır. Müəllif bu məqaləsində şəxs adları ilə yanaşı ləqəblərin də türk xalqlarında geniş yayıldığını qeyd edərək, ləqəblərin yaranma yollarını ümumiləşdirmişdir (17).

A.N.Samoylovicin 1914-cü ildə çap etdirdiyi "Türk tayfalarında ad qoyulması" əsəri antroponimləri öyrənmək üçün xüsusi önəm kəsb edir. Burada A.N.Samoylovic V.A.Qordlevskinin fikrini təsdiq etmiş, valideynlərin övladlarını vaxtsız ölümlərdən qorumaq üçün onlara verdikləri Dursun və Yetər adlarının leksik semantikasından danışılır.

L.Razoni türk antroponimlərinin təhlili ilə məşğul olan Qərblə alimlərdəndir. O, "Türk xalqlarında qadın adları", "Türk şəxs adlarında say məzmunlu vahidlər", "Türk antroponimləri bir neçə ad kateqoriyasında" və s. əsərlərinin müəllifidir. A.Nikanov L.Razoninin əsərlərini təhlil etmiş, həmçinin onun əsas müdəcəllərini m rus dilinə tərcümə etmişdir.

A.V.Superanskaya xüsusi adlara, o cümlədən, antroponimlərə aid bir neçə əsərin müəllifidir. "Xüsusi ismin ümumi nəzəriyyəsi" əsərində o, onomastikamın, eləcə də onun əsas tərkib hissəsini təşkil edən antroponimlərin nəzəri problemləri, məsələnin tarixi, ad və cəmiyyət, xüsusi adların semantikasi və dildə mövqeyi və s. kimi məsələləri işıqlandırmışdır. Antroponimlərdən danışarkən müəllif qeyd edir ki, baxmayaraq ki, antroponimlər insanların adlandırılması ilə əlaqədardır və həm də ancaq insan- bu yeganə obyekt, -mədəniyyət tarixi, insan psixologiyasının xüsusiyyətləri, müxtəlif ənənələr və bir çox başqa məsələlərlə bağlı olan ad kateqoriyasının həddindən artıq mürəkkəb spektrini almağa imkan verir. Müəllif 1920-1930-cu illərdə yeni ad yaradıcılığı prosesində həmin dövrün hadisələrinin, inqilabın, ideologiyanın mühüm rol oynadığını göstərir.

Qədim türk adlarının tədqiqi sahəsində məşhur türkoloq V.V.Radlovun da müəyyən qədər xidmətləri olmuşdur. Müəllif "Uyğur xanlarının ad və titulları" adlı tarixi əsərində qədim uyğur xanlarının daşdıqları adları, titulları tədqiq etmiş, qədim Cin heroqlifləri ilə yazılmış şəxs adlarını, titulları yenidən bərpa edərək oxumuş və uyğur xanlarının şəcərəsini tərtib etmişdir. Bu şəcərəyə görə uyğur xanlarının birincisi Peylo, sonuncusu (VII) Qutluq olmuşdur (26).

Türkologiyada şəxs adlarının araşdırılmasında V.A.Nikanovun xüsusi xidməti olmuşdur. Onun "Türkdilli xalqlarda şəxs adları" belə əsərlərindən biridir. Müəllif bu əsərdə doqquz türkdilli respublikanın (Azərbaycan, Altay, Başqırdistan, Qazaxıstan, Qızgızistan, Özbəkistan, tatar, qumuq və noqay) ayrı-ayrı rayonları üzrə Vətəndaşlıq vəziyyəti Aktları qeyd bürolarında antroponimik vahidlərin araşdırılması ilə məşğul olmuş və 200 minə qədər yeni doğulan uşağın şəxs adını qeydə almışdır. Bu əsərdə həmçinin rus antroponimikası ilə türkdilli xalqların antroponimikaları müqayisə edilir və rus dilinə nisbətən türkdilli xalqlarda şəxs adlarının kəmiyyətə dəfələrlə üstün olduğu göstərilir.

Müəllifin "Türkdilli xalqlarda şəxs adlarının cinsə görə ayrılması", "Tatar və başqırd antroponimikasında aktual proseslər" və s. əsərləri bilavasitə türkdilli xalqların şəxs adlarının tədqiqinə həsr edilmiş əsərləridir. Görkəmli sovet türkoloqu N.A.Baskakov 1960-ci illərdə rus dilində işlədilən türk mənşəli antroponimik vahidlərin (soyadların) tədqiqi ilə məşğul olmuş və bu barədə müxtəlif vaxtlarda məqalələr çap etdirmişdir. Bütün bu tədqiqatların nəticəsi kimi 1979-cu ildə N.A.Baskakovun "Türk mənşəli rus familiyaları" adlı monoqrafiyası çapdan buraxılır (15). Monoqrafiyada 300 rus soyadının filoloji təhlili verilir. Monoqrafiyada araşdırılan soyadlar ancaq dilçilik baxımından deyil, onların formalaşmasının tarixi, leksik-semantik inkişaf prosesi geniş surətdə izah olunur. Türk mənşəli rus soyadlarının yeni mühitdə formalaşması problemi əsasən Qızıl Orda və həmçinin türk qəbilə və dövlət ittifaqlarının adları ilə bağlıdır. Müəllif soyadları 4 qrupda göstərmişdir:

1. Mənsub olduğu məkana görə formalaşan soyadlar;
2. Titul rütbəsinə görə formalaşan soyadlar;
3. Şəxs adlarına görə formalaşan soyadlar;
4. Ləqəblərə görə formalaşan soyadlar (15).

Türk Dil Qurumu yaradıcılarından olan Bəsim Atalay qədim türk antroponimik vahidlərini toplayıb nəşr etdirən alimlərdəndir. Müəllifin 1921 və 1935-ci illərdə İstanbulda çap etdirdiyi "Türk Böyükləri və ya türk adları" kitabında 600-ə qədər şəxs adı haqqında məlumat verilmişdir. Lüğətdə verilmiş antroponimik vahidlər M.Kaşğarın lüğətindən, "Kitabi-Dədə Qorqud" və s. tarixi abidələrdən götürülmüşdür.

N.A.Baskakov 1979-cu ildə nəşr etdirdiyi "Türk mənşəli rus soyadları" adlı əsərində türk mənşəli rus soyadlarını 4 qrupda vermişdir;

1. Qanadan olduğu yerlə bağlı;
2. xüsusi şəxs adı ilə bağlı;
3. titulla bağlı;
4. ləqəblərlə bağlı yaranan soyadlar.

Əsərdə türk mənşəli Balasov, Daşkov, Taptıkov, Lacinov və s. soyadların geniş etimoloji izahı verilmişdir. Əsərdə bəzi soyadların izahı düzgün verilməmişdir. Məsələn, Şerapov soyadı şərəb və şərəf sözləri ilə əlaqələndirilir, əslində isə bu soyad şərəf sözü ilə əlaqədar yaranmışdır.

Azərbaycan antroponimlərinin tədqiqi ilə bağlı ilk qeydlərə A.Bakıxanovun əsərlərində rast gəlirik. A.Bakıxanovun "Gülüstanı-İrəm" əsərində Şirvanşahların ləqəbləri, nəşəbləri, görkəmli şəxsiyyətlərin tərcümeyi-halları, onların təxəllüsləri, titulları haqqında məlumat verilmişdir (4). Müəllifin 1843-cü ildə yazdığı "Adlar və titullar" adlı əsəri antroponimlərin

öyrənilməsi üçün qiymətli mənbədir (14). Əsərdə xan, sultan, məlik, bəy, ağa, minbaşı, yüzbaşı, naib, qalabəyi, usmi, qazı, mülkədar, vəkil, sərdar, darğa, mirab, mizandar, kovğa, kəndxuda, nökar, qul, bəyzadə, eşikağası, tərhan və s. titulların leksik mənşəyi izah edilir.

Ümumilikdə, dilçilik tariximizdə antroponimlərin sistemli şəkildə öyrənilməsinə keçən əsrin 60-cı illərindən sonra başlanılmışdır. T.Hacıyev, A.Qurbanov, A.Axundov, Z.Verdiyeva, Ə.Tanrıverdiyev, Y.Seyidov, H.Əliyev, M.Adilov, H.Həsənov və başqaları elmi araşdırmalar aparmış, elmi əsərləri ilə antroponimikanın öyrənilməsində xüsusi xidmətləri olmuşdur.

M.N.Çobanov "Azərbaycan antroponimiyasının əsasları" adlı kitabında adların əsası və semantik qrupları, müştərək adlar, adların abbreviasiyası, mənşəyi, soyad, təxəllüs, ləqəb və onların quruluşu, adqoyma ənənələri və s. bəhs olunmuşdur (16).

Ş.Sədiyevin 1969-cu ildə çap etdirdiyi "Adlar necə yaranmışdır?" kitabçasında insan adlarının meydana çıxması, inkişafı, cəmiyyətdə əhəmiyyəti, şəxs adlarının keçmiş və müasir vəziyyəti kimi bir sıra kişi və qadın adlarının mənasını izah etməyə nail olmuşdur. Kitabda şəxs adları ilə yanaşı soyad, təxəllüs, titul, ləqəb, ata adları və s. antroponimik kateqoriyalar da şərh olunmuşdur (11).

XX əsrdən başlayaraq şəxs adları lüğətlərinin hazırlanması sahəsində xeyli işlər görülmüşdür. Şəxs adları ilə əlaqədar xüsusi lüğətin hazırlanması M.Çobanovun adı ilə bağlıdır. Onun 1981-ci ildə nəşr olunan "Azərbaycan şəxsləri" lüğətində 2000-ə qədər adın siyahısı verilmişdir (15). 1985-ci ildə B.Abdullayevin "Azərbaycan şəxslərinin izahlı lüğəti" çap edilmiş, lüğətdə təxminən minə qədər şəxs adının izahı verilmişdir (1).

O.Mirzəyevin 1986-cı ildə çap olunmuş "Adlarımız" kitabı üç hissədən ibarətdir, burada adların semantikasi verilmiş, kitabın sonunda isə 1380 adın siyahısı verilmişdir (9).

M.Şirəliyev, B.Abdullayev, Ş.Sədiyevin 1987-ci ildə "Azərbaycan şəxsləri" kitabı çapdan çıxmışdır. Kitabça iki hissədən ibarətdir. Birinci hissədə azərbaycanca-rusca adlar lüğəti verilmişdir. İkinci hissədə adların mənşəyi və izahı verilir. Kitabda 1400 adın siyahısı verilmiş, 1388 adın isə leksik mənası izah edilmişdir. Bu kitabın əsas məqsədi valideynlərə ad seçərkən, müvafiq idarə işçilərinə isə adların düzgün yazılışı qaydalarında kömək etməkdən ibarət olmuşdur.

1999-cü ildə Ə.Tanrıverdinin "Kitabi-Dədə Qorquda şəxsləri" kitabı nəşr olunmuşdur. Kitabda dastanda işlənən şəxs adları və onların mənşəyi hərtərəfli sürətdə tədqiq olunmuşdur (13).

Azərbaycan dilinin onomastikasının hər tərəfli öyrənilməsində A.Qurbanovun misilsiz xidmətləri olmuşdur. Müəllifin iki cilddə nəşr olunmuş "Azərbaycan onomalogiyasının əsasları" monoqrafiyasında onomastik vahidlər sistemli şəkildə tədqiq edilmişdir (7; 17). Monoqrafiyanın ikinci cildinin ikinci fəslə "Azərbaycan antroponimləri" adlanır. Burada antroponimik kateqoriyalar və onların təsnifi, antroponimlərin növləri və s. ətraflı şərh edilmişdir.

M.Adilovun A.Paşayevlə birlikdə nəşr etdirdiyi "Azərbaycan onomastikasi" kitabının birinci bölməsi antroponimika adlanır. Burada antroponimik kateqoriyalar iki qrupda göstərilir: 1. əsas ad kateqoriyaları; 2. köməkçi ad kateqoriyaları. Əsas ad kateqoriyasına əsl şəxs adı, ata adı, soyad, köməkçi ad kateqoriyasına təxəllüs, titul, ləqəb, fəxri adlar aid edilir (2).

Antroponimlərin tədqiqində klassik ədəbiyyat nümunələrinin böyük rolu vardır. Bu sahədə bir çox tədqiqat işləri aparılmışdır. A.Paşayev "Nizami Gəncəvinin poetik antroponimiyası", M.Adilov "Füzuli qəzəllərində xüsusi adların üslubi poetik xüsusiyyətləri", E.Quliyeva "Rəşidəddinin "Oğuznamə" əsərində antroponimlər" və s. kimi tədqiqatlar klassik poeziyanın üslubi məqamlarının açılmasında mühüm rol oynayır.

İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT

1. Abdullayev B. Azərbaycan şəxslərinin izahlı lüğəti. Bakı: Azərneşr, 1985, 68 s.
2. Adilov M., Paşayev A. Azərbaycan onomastikasi. Bakı: ADU, 1987, 88 s.
3. Azərbaycan onomastikasi problemləri –XI, Bakı: ADPU, 2003
4. Bakıxanov A. Gültüstani-İrəm, Bakı, 1951
5. Çobanov M.N. Azərbaycan şəxsləri lüğəti. Bakı: Maarif, 1981, 30 s.
6. Çobanov M.N. Azərbaycan Antroponimiyasının əsasları. Bakı: Maarif, 1998, 322 s.
7. Qurbanov A. Azərbaycan onomalogiyasının əsasları. (2 cild) I cild. Bakı: Nurlan, 2004, 340 s.
8. Qurbanov A. Azərbaycan onomalogiyasının əsasları. (2 cild) II cild. Bakı: Nurlan, 2004, 504 s.
9. Mirzəyev O. Adlarımız. Bakı: Azərneşr, 1986, 40 s.
10. Mikayılova Ə. Onomastik vahidləri üslubi imkanları, Bakı, 2008
11. M.Kaşğari, Divani-lüğət-türk –tərcüməsi, çevirən Bəşim Atalay, I-III cildlər, Ankara, 1939-1941
12. Sədiyev Ş. Adlar necə yaranmışdır? Bakı, Gənclik, 1969
13. Tanrıverdi Ə. Qədim türk mənbələrində yaşayan şəxsləri
14. Tanrıverdi Ə. Kitabi-Dədə Qorquda şəxsləri. Bakı, 1999
15. Бакыханов А.О наименованиях и титулах. Баку: Элм, 1982
16. Баскаков Н.А Русские фамилии тюркского происхождения. Москва, 1979
17. Радлов В.В. Титулы и имена уйгурских ханов «Записки» Восточного отделения 17. Русского археологического общества, СПО, 1891
18. Гордецкий В.А. Кличной ономастике у османов. М, 1913

Açar sözlər: antroponimlər, onomastika, xüsusi adlar, dilçilik, poetik xüsusiyyətlər

Key words: anthroponyms, onomastics, special names, linguistics, poetic features

Ключевые слова: антропонимы, ономастика, особые имена, лингвистика, поэтические особенности

XÜLASƏ

Dilimiz şəxsləri bildirən xüsusi adlarla zəngindir. Bunlar adlandırma ilə bərabər xalqın tarixini, məruz qaldığı təsiri, başqa xalqlarla əlaqə və münasibətini də göstərir. Bunların tərkibi zövqü, bu və ya digər əxlaq normasını, həyat və cəmiyyət

hadisələrinə münasibəti də əks etdirir. İslam dininin güclü olduğu dövrlərdə dinlə bağlı şəxs adları da çox olmuşdur. Belə adların bir qismi xalqın ağır olmuş güzəranını göstərir, təvəkkül və ümidlə yaşadıklarını başa salır, həyat tərzini çətinləşdirən vəziyyətdən çıxış üçün görünməz qüvvələrdən kömək dilədiklərini göstərir. Bir çox klassiklərin yaradıcılığında antroponimlər xüsusi rola malikdir. Antroponim anlayışına şəxslə bağlı hər bir xüsusi ad kateqoriyası daxildir. Yazıçılar, dramaturqlar əsər yazmağı düşündükləri ilk andan hadisələri ilə yanaşı hadisələrin mərkəzində dayanacaq surətləri hansı adla adlandıracağını da bir o qədər önəmli hesan edirlər. Ad və obraz arasında yaxınlıq, obrazla adın uyğunluğu həmişə yazıçıları maraqlandırmışdır.

Types of anthroponyms

Summary

The article is deal with the study of anthroponyms. Our language is rich with proper names that identify a person. It show the history of the people, the influence exerted on them, their connection and relations with other peoples. Their content also reflects taste, certain moral norms, attitudes towards life or social events. When Islam became strong, there were many proper names associated with religion. Some of these names show a hard life, explains that the people lived with trust and hope, shows that they turned to invisible forces for help in order to get out of a situation that complicates their way of life.

Anthroponyms have a special role in the work of many classics. The concept of “anthroponym” includes each category of proper names associated with a person. From the first moment that writers and dramatists think about writing a work, along with the events, they also consider how they will name the images that will be at the center of the events. The closeness of the name and the image, the correspondence of the name to the image, has always interested writers.

Виды антропонимов Резюме

Статья посвящена изучению антропонимов. Наш язык богат именами собственными, идентифицирующими человека. Наряду с наименованием они также показывают историю народа, оказанное на него влияние, его связь и отношения с другими народами. Их содержание также отражает вкус, те или иные нравственные нормы, отношение к жизненным или общественным явлениям. В тот период когда Ислам был силен, было много имен собственных, связанных с религией. Часть таких имен показывает тяжелую жизнь, объясняет, что народ жил с доверием и надеждой, показывает, что они обращались за помощью к невидимым силам, чтобы выбраться из ситуации, осложняющей их образ жизни. Антропонимы имеют особую роль в творчестве многих классиков. В понятие «антропоним» входит каждая категория имен собственных, связанных с человеком. С первого момента, когда писатели и драматурги думают о написании произведения, наряду с событиями они считают не менее важным то, как они будут называть образы, которые будут в центре событий. Близость имени и образа, соответствие имени образу всегда интересовало писателей.

Rəyçi: DOS. L. ƏLƏKBƏROVA